

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ TARNYBĄ

2019-04-24 Nr. 4D-2017/1-1531
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą dėl Viešųjų pirkimų tarnybos (toliau vadinama ir – Tarnyba) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus Pareiškėjo pranešimus apie UAB „A“ ir Vilniaus miesto savivaldybės administracijos (toliau vadinama ir – Savivaldybė) galimai padarytus Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimus.

2. Pareiškėjas skunde nurodo:

2.1. „2017 m. rugpjūčio 6 d. užpildęs Viešųjų pirkimų tarnybos interneto svetainėje esančią formą [...], pateikiau skundą dėl galimai neskaidrių ir viešąjį interesą pažeidžiančių (sumokant už prekes per dideles kainas) viešųjų pirkimų, kuriuos vykdė UAB „A“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „2017 m. rugsėjo 18 d. el. paštu gavau Viešųjų pirkimų tarnybos šabloninį (kaip paaiškės iš gauto antrojo rašto) atsakymą [...], kuriuo informuojama, kad skunde paminėti viešieji pirkimai nebus vertinami, tokiu būdu mano skundą bei jame pateiktą informaciją paliekant nenagrinėtą.“

2.3. „2017 m. rugpjūčio 21 d. Viešųjų pirkimų tarnybai elektroniniu paštu [...] išsiunčiau pranešimą dėl galimai neskaidraus viešojo pirkimo, panaudojant ES investicijas.“

2.4. „2017 m. spalio 20 d. gavau 2017-10-13 data datuotą Viešųjų pirkimų tarnybos raštą [...]. Šabloniniame tekste [...] informuojama, kad pagal vidinę įstaigos tvarką (aprašą) atrenkama, į kuriuos skundus bus reaguojama, t. y., kurių viešųjų pirkimų skaidrumas ir teisėtumas bus tikrinami.“

2.5. „Remiantis šiuo aprašu ir, cituoju „per praėjusią savaitę rizikos įverčiais ir (arba) ekspertinio rizikos vertinimo būdu įvertintų pirkimų rizikingumą“, nuspręsta pagal 2017-10-03 pateiktą informaciją pirkimo nevertinti, tokiu būdu mano skundą bei jame pateiktą informaciją paliekant nenagrinėtą.“

2.6. „Dėl 2017-08-21 pateiktos informacijos vertinimo (ar atsisakymo vertinti) atsakymas nei šiame, nei jokiame kitame rašte [...] nebuvo pateiktas.“

3. Kartu su skundu Pareiškėjas, be kita ko, pateikė:

3.1. Tarnybos 2017 m. rugsėjo 18 d. raštą Nr. 4S-2904 (susijusį su pirkimų Nr. [...] ir Nr. [...] įvertinimu), kuriame, be kita ko, nurodyta:

3.1.1. Tarnyba „gavo Jūsų 2017 m. rugpjūčio 6 d. elektroniniu paštu pateiktą informaciją [...] dėl galimų Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo [...] pažeidimų [...]“;

3.1.2. „Tarnyba, vykdydama jai Įstatymo [Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo] nustatytą funkciją kontroliuoti viešųjų pirkimų ir viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių vykdymą,

atlieka viešųjų pirkimų ir viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių vertinimus bei perkančiųjų organizacijų tikrinimus. Viešieji pirkimai bei viešojo pirkimo–pardavimo sutartys atrenkami įvertinti, vadovaujantis Viešųjų pirkimų bei viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių atrinkimo vertinimui ir perkančiųjų organizacijų atrinkimo tikrinimui procedūrų tvarkos aprašu [...]“ (toliau vadinama ir – Aprašas). „Aprašo 13 punktą nustato, kad Tarnybos Rizikos valdymo ir statistikos skyrius, apibendrinęs informaciją apie per praėjusią savaitę rizikos įverčiais ir (arba) ekspertinio rizikos vertinimo būdu įvertintų pirkimų rizikingumą, atrenka rizikingiausius pirkimus ir perduoda Tarnybos Kontrolės skyriui įvertinti. Informuojame, kad, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Pirkimai nebuvo atrinkti įvertinti“;

3.1.3. „Vadovaujantis Lietuvos administracinių bylų teisenos įstatymo 5 ir 17 straipsniais, nesutikę su Tarnybos sprendimu, galite jį apskųsti teismui šio įstatymo nustatyta tvarka“;

3.2. Tarnybai pateiktą savo 2017 m. rugpjūčio 21 d. kreipimąsi, kuriuo buvo pranešta apie galimai neskaidriai vykdytą Savivaldybės viešąjį pirkimą Nr. [...] ir prašoma išnagrinėti informaciją bei priimti sprendimus;

3.3. Tarnybai pateiktą savo 2017 m. spalio 3 d. kreipimąsi, kuriuo buvo pateikta papildoma informacija prie 2017 m. rugpjūčio 21 d. kreipimosi, susijusio su Savivaldybės viešuoju pirkimu Nr. [...];

3.4. Tarnybos 2017 m. spalio 13 d. raštą Nr. 4S-3152 (parengtą atsakant į Pareiškėjo 2017 m. spalio 3 d. kreipimąsi, susijusį su Savivaldybės viešuoju pirkimu Nr. [...]), kuriame nurodyta:

3.4.1. Tarnyba „gavo Jūsų 2017 m. spalio 3 d. raštu pateiktą informaciją dėl galimų Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo [...] pažeidimų Vilniaus miesto savivaldybės administracijai vykdant atvirą konkursą „Žemagrindžių troleibusų pirkimas“ [...]“;

3.4.2. „Tarnyba, vykdydama jai Įstatymo [Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo] nustatytą funkciją kontroliuoti viešųjų pirkimų ir viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių vykdymą, atlieka viešųjų pirkimų ir viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių vertinimus bei perkančiųjų organizacijų tikrinimus. Viešieji pirkimai bei viešojo pirkimo–pardavimo sutartys atrenkami įvertinti, vadovaujantis Viešųjų pirkimų bei viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių atrinkimo vertinimui ir perkančiųjų organizacijų atrinkimo tikrinimui procedūrų tvarkos aprašu [...]. Aprašo 13 punktą nustato, kad Tarnybos Rizikos valdymo ir statistikos skyrius, apibendrinęs informaciją apie per praėjusią savaitę rizikos įverčiais ir (arba) ekspertinio rizikos vertinimo būdu įvertintų pirkimų rizikingumą, atrenka rizikingiausius pirkimus ir perduoda Tarnybos Kontrolės skyriui įvertinti. Informuojame, kad, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Pirkimai nebuvo atrinkti įvertinti“;

3.4.3. „Vadovaujantis Lietuvos administracinių bylų teisenos įstatymo 5 ir 17 straipsniais, nesutikę su Tarnybos sprendimu, galite jį apskųsti teismui šio įstatymo nustatyta tvarka.“

4. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo išsiaiškinti dėl skunde nurodytų aplinkybių.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos aplinkybės

5. Siekdamas išsiaiškinti skunde aprašytas aplinkybes, Seimo kontrolierius kreipėsi į Tarnybą, prašydamas pateikti informaciją ir motyvuotus paaiškinimus dėl Pareiškėjo skundo teiginių.

6. Tarnyba 2018 m. vasario 14 d. raštu Nr. 4S-243 pateikė toliau nurodytą informaciją:

6.1. „Pareiškėjo 2017 m. rugpjūčio 6 d. gautas elektroninis laiškas (toliau – Pranešimas Nr. 1) užregistruotas 2017 m. rugpjūčio 7 d. [...]“

6.2. „Tarnyba, vykdydama jai įstatymo nustatytą funkciją kontroliuoti viešųjų pirkimų ir viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių vykdymą, nagrinėjo Pareiškėjo Pranešime Nr. 1 pateiktą informaciją dėl UAB „A“ (toliau – Perkančioji organizacija) vykdomų viešųjų pirkimų: „Transporto priemonių, skirtų vežti keleivius miesto sąlygomis, pirkimo išsimokėtinai II pirkimas“ ir „Transporto priemonių, skirtų vežti keleivius miesto sąlygomis, išsimokėtinai II pirkimas“ (toliau – Pirkimai), vertino minimų pirkimų rizikos lygį ir sprendė dėl tolesnių kontrolės veiksmų, susijusių su šiais pirkimais. Tarnyba, nagrinėdama Pareiškėjo pateiktą informaciją, 2017 m. rugpjūčio 14 d. raštu Nr. 4S-2555 bei 22 d. raštu Nr. 4S-2622 kreipėsi į Perkančiąją organizaciją dėl papildomos informacijos pateikimo. Atsižvelgiant į tai, Tarnyba 2017 m. rugsėjo 5 d. raštu Nr. 4S-2768 informavo Pareiškėją apie Pranešimo Nr. 1 nagrinėjimo termino pratęsimą iki rugsėjo 19 d.“

6.3. „Išnagrinėjus Perkančiosios organizacijos pateiktą informaciją bei vadovaujantis Viešųjų pirkimų bei viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių atrinkimo vertinimui ir perkančiųjų organizacijų atrinkimo tikrinimui procedūrų tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) 13 punkto nuostatomis, Tarnybos Rizikos valdymo ir statistikos skyrius (toliau – RVS skyrius), apibendrinęs informaciją apie per praėjusią savaitę rizikos įverčiais ir (arba) ekspertinio rizikos vertinimo būdu įvertintų pirkimų rizikos lygį, atrinko didžiausią rizikos lygį per savaitę (35 savaitę) turinčius pirkimus ir perdavė Tarnybos Kontrolės skyriui įvertinti. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, minėti Pirkimai 2017 m. 35 savaitę nebuvo atrinkti įvertinti, o Pareiškėjas apie tai buvo informuotas 2017 m. rugsėjo 18d. raštu Nr. 4S-2904.“

6.4. „Pareiškėjo Pranešime Nr. 1 [2017 m. rugpjūčio 6 d.] minimų Pirkimų rizikos lygis buvo vertinamas, vadovaujantis Aprašo 7.2.1 punktu, kuris nustato, kad viešieji pirkimai neplaniniam operatyviam vertinimui atrenkami, analizuojant Viešųjų pirkimų rizikos valdymo informacinės sistemos (toliau – VPRV IS) suformuotą vertinimui atrenkamų pirkimų sąrašą pagal pranešimus apie galimai perkančiųjų organizacijų padarytus Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – Įstatymas) pažeidimus, vykdamas viešųjų pirkimų procedūras. Aprašo 8 punktas nustato, kad viešieji pirkimai neplaniniam operatyviam vertinimui pagal 7.2.1 punkte nustatytą informaciją atrenkami pagal rizikos įverčius, o rizikos įverčiai pagal Apraše vartojamą apibrėžimą – Viešiesiems pirkimams ir viešojo pirkimo–pardavimo sutartims nustatytų reikalavimų pažeidimų rizikos vertinimo metodikoje (toliau – Metodika) nustatyti įverčiai, apskaičiuojami VPRV IS pagalba pagal VPRV IS kaupiamą informaciją apie įvykusius (ar vykdomus) pirkimus bei jų ekspertinį rizikos vertinimą. Pažymėtina, kad ekspertinis rizikos vertinimas Apraše apibrėžiamas kaip ekspertinis pranešimo pagrįstumo tikimybės vertinimas, suteikiant balą pirkimui, dėl kurio pateiktas pranešimas, pagal Metodikoje nustatytą pažeidimo tikimybės vertinimo skalę. Aprašo 9 punktas nustato, kad viešieji pirkimai neplaniniam operatyviam vertinimui pagal 7.2.1 punktą vertinami ekspertiniu rizikos vertinimo būdu, atsižvelgiant į Pranešimų nagrinėjimo darbo grupės pateiktus rekomendacinio pobūdžio siūlymus.“

6.5. Pažymėtina, kad 35 savaitę Tarnyba gavo 27 pranešimus dėl galimų Įstatymo pažeidimų, vykdamas viešųjų pirkimų procedūras ir sudarant ar vykdamas sutartis, vertino 14 viešųjų pirkimų bei 1 viešojo pirkimo–pardavimo sutarties rizikingumą.“

6.6. „Pareiškėjo 2017 m. rugpjūčio 21 d. raštas (toliau – Pranešimas Nr. 2) užregistruotas 2017 m. rugpjūčio 21 d. [...]“

6.7. „Tarnyba, vykdydama jai Įstatymo nustatytą funkciją kontroliuoti viešųjų pirkimų ir viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių vykdymą, nagrinėjo Pareiškėjo Pranešime Nr. 2 pateiktą informaciją dėl Vilniaus miesto savivaldybės administracijos [...] vykdomo viešojo pirkimo „Žemagrindžių troleibusų pirkimas“ (toliau – Pirkimas), vertino minimo Pirkimo rizikos lygį ir sprendė dėl tolesnių kontrolės veiksmų, susijusių su šiuo Pirkimu. Vadovaujantis Aprašo 13 punkto nuostatomis, RVS skyrius, apibendrinęs informaciją apie per praėjusią savaitę rizikos įverčiais ir (arba) ekspertinio rizikos vertinimo būdu įvertintų pirkimų rizikos lygį, atrinko didžiausią rizikos lygį per savaitę (34) turinčius pirkimus ir perdavė Tarnybos Kontrolės skyriui įvertinti.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Pirkimas 2017 m. 34 savaitę nebuvo atrinktas įvertinti, o Pareiškėjas apie tai buvo informuotas 2017 m. rugsėjo 12 d. raštu Nr. 4S-2817. Pažymėtina, kad 34 savaitę Tarnyba gavo 29 pranešimus dėl galimų Įstatymo pažeidimų, vykdant viešųjų pirkimų procedūras, vertino 17 viešųjų pirkimų rizikingumą.“

6.8. „Tarnyba, gavusi papildomą Pareiškėjo Pranešime Nr. 3 [2017 m. spalio 3 d.] pateiktą informaciją dėl Pirkimo, pakartotinai vertino minimo Pirkimo rizikos lygį ir sprendė dėl tolesnių kontrolės veiksmų, susijusių su šiuo Pirkimu. Vadovaujantis Aprašo 13 punkto nuostatomis, RVS skyrius, apibendrinęs informaciją apie per praėjusią savaitę rizikos įverčiais ir (arba) ekspertinio rizikos vertinimo būdu įvertintų pirkimų rizikos lygį, atrinko didžiausią rizikos lygį per savaitę (40) turinčius pirkimus ir perdavė Tarnybos Kontrolės skyriui įvertinti. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, minėtas pirkimas 2017 m. 40 savaitę nebuvo atrinktas įvertinti, o Pareiškėjas apie tai buvo informuotas 2017 m. spalio 13 d. raštu Nr. 4S-3152. Pažymėtina, kad 40 savaitę Tarnyba gavo 28 pranešimus dėl galimų Įstatymo pažeidimų, vykdant viešųjų pirkimų procedūras ir sudarant ar vykdant sutartis, vertino 26 viešųjų pirkimų rizikingumą.“

6.9. „Pareiškėjo skunde minimi Pirkimai nebuvo atrinkti vertinimui, nes 34, 35 ir 40 savaites tolesniems kontrolės veiksams buvo perduoti viešieji pirkimai, įvertinti aukštesniais ekspertiniais rizikos vertinimo balais, nei Pareiškėjo pranešimuose minimi pirkimai.“

6.10. „Taip pat pažymime, kad visi Tarnyboje gauti pranešimai apie galimus Įstatymo pažeidimus, nepriklausomai nuo pranešimo pateikimo formos, pirkimo būdo, vertės ar kitų aplinkybių, atidžiai įvertinami ir išnagrinėjami, tačiau tolimesniems kontrolės veiksams perduodami aukščiausią rizikos lygį turintys pirkimai / sutartys.“

7. Tarnyba Seimo kontrolieriui papildomai pateikė:

7.1. **Tarnybos 2017 m. rugsėjo 5 d. raštą Nr. 4S-2768** (parengtą atsakant į Pareiškėjo 2017 m. rugpjūčio 6 d. kreipimąsi ir susijusį su pirkimais Nr. [...] ir Nr. [...]), kuriame, be kita ko, nurodyta: „Informuojame, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 31 straipsniu bei Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2016 m. sausio 11 d. įsakymo Nr. 1S-4 „Dėl Viešųjų pirkimų bei viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių atrinkimo vertinimui ir perkančiųjų organizacijų atrinkimo tikrinimui procedūrų tvarkos aprašo patvirtinimo“ 27 punktu ir atsižvelgiant į tai, kad Tarnyba 2017 m. rugpjūčio 22 d. raštu Nr. 4S-2622 kreipėsi į Perkančiąją organizaciją dėl papildomos informacijos pateikimo, Pranešimo nagrinėjimo terminas pratęstas iki 2017 m. rugsėjo 19 d.“;

7.2. **Tarnybos 2017 m. rugsėjo 12 d. raštą Nr. 4D-2817** (parengtą atsakant į Pareiškėjo 2017 m. rugpjūčio 21 d. kreipimąsi, susijusį su pirkimu Nr. [...]), kuriame, be kitų aplinkybių, nurodyta:

7.2.1. „Viešųjų pirkimų tarnyba (toliau – Tarnyba) gavo X 2017 m. rugpjūčio 21 d. raštu pateiktą informaciją dėl galimų Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo [...] pažeidimų, Vilniaus miesto savivaldybės administracijai [...] vykdant viešąjį pirkimą atviro konkurso būdu „Žemagrindžių troleibusų pirkimas“ (Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje skelbtas 2017 m. birželio 27 d., pirkimo Nr. [...]) [...]“;

7.2.2. „Viešieji pirkimai bei viešojo pirkimo–pardavimo sutartys atrenkami įvertinti vadovaujantis Viešųjų pirkimų bei viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių atrinkimo vertinimui ir perkančiųjų organizacijų atrinkimo tikrinimui procedūrų tvarkos aprašu [...]. Aprašo 13 punktas nustato, kad Tarnybos Rizikos valdymo ir statistikos skyrius, apibendrinęs informaciją apie per praėjusią savaitę rizikos įverčiais ir (arba) ekspertinio rizikos vertinimo būdu įvertintų pirkimų rizikingumą, atrenka rizikingiausius pirkimus ir perduoda Tarnybos Kontrolės skyriui įvertinti. Informuojame, kad atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Pirkimas nebuvo atrinktas įvertinti.“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

8. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai:

8.1. Seimo kontrolierių įstatymo:

12 straipsnis – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. [...]“;

22 straipsnis – „1. Seimo kontrolierius, atlikęs tyrimą, priima sprendimą: 1) pripažinti skundą pagrįstu; 2) atmesti skundą; 3) nutraukti skundo tyrimą. [...]“.

8.2. Viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VAĮ):

36¹ straipsnis – „1. Ūkio subjektų veiklos priežiūra – šio įstatymo nustatyta tvarka įgaliotų atlikti šio straipsnio 2 dalyje nurodytus veiksmus viešojo administravimo subjektų (toliau – priežiūrą atliekantys subjektai) veikla, skirta teikti metodinę pagalbą ūkio subjektams, prižiūrėti, kaip ūkio subjektai laikosi įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų, kontroliuoti, ar tinkamai tuos reikalavimus vykdo, ir įgyvendinti kitas priemones, užtikrinančias tinkamą teisės aktų reikalavimų laikymąsi ir užkertančias kelią žalai teisės normų saugomoms vertybėms atsirasti. 2. Ūkio subjektų veiklos priežiūra apima: 1) ūkio subjektų konsultavimą priežiūrą atliekančio subjekto kompetencijos klausimais ir kitų prevencinių veiksmų, skirtų užkirsti kelią galimiems teisės aktų pažeidimams, atlikimą; 2) ūkio subjektų veiklos patikrinimus; 3) teisės aktų nustatyta tvarka gautos informacijos apie ūkio subjektų veiklą vertinimą; [...]“;

36² straipsnis – „1. Ūkio subjektų veiklos priežiūra atliekama vadovaujantis šiais principais:

1) minimalios ir proporcingos priežiūros naštos. Šis principas reiškia, kad priežiūrą atliekančių subjektų priežiūros veiksmai privalo būti proporcingi ir tinkami siekiamam tikslui įgyvendinti, proporcingi ūkio subjektų dydžiui ir administraciniais gebėjimams, atliekami siekiant kuo mažiau trikdyti ūkio subjektų veiklą; poveikio priemonės ūkio subjektams taikomos tik tada, kai priežiūros tikslų negalima pasiekti kitu būdu (*ultima ratio*); poveikio priemonės yra proporcingos pažeidimo pobūdžiui ir juo padarytai žalai; [...] 7) rizikos vertinimo. Šis principas reiškia, kad priežiūrą atliekančių subjektų veiksmai pirmiausia nukreipiami didžiausios rizikos atvejams šalinti, riziką siejant su žalos teisės normų saugomoms vertybėms atsiradimo tikimybe ir šios žalos dydžiu bei mastu“;

36⁴ straipsnis – „1. Ūkio subjektų veiklos patikrinimai gali būti planiniai ir neplaniniai. Planinių patikrinimų pirminis tikslas – informacijos apie ūkio subjektą vertinimas ir metodinės pagalbos ūkio subjektui teikimas. [...] 12. Ūkio subjekto veiklos neplaninis patikrinimas gali būti atliekamas: 1) gavus kito kompetentingo viešojo administravimo subjekto rašytinį motyvuotą prašymą ar pavedimą atlikti ūkio subjekto veiklos patikrinimą ar kitos valstybės kompetentingos institucijos prašymą; 2) turint informacijos ar kilus pagrįstų įtarimų dėl ūkio subjekto veiklos, kuri gali prieštarauti teisės aktams ar neatitikti teisės aktų reikalavimų; 3) siekiant užtikrinti, kad buvo pašalinti ūkio subjekto veiklos ankstesnio patikrinimo metu nustatyti teisės aktų pažeidimai ir įgyvendinti priimti sprendimai; 4) jeigu neplaninio patikrinimo atlikimo pagrindą nustato įstatymas ar Vyriausybės priimtas teisės aktas.“

8.3. Viešųjų pirkimų įstatymo (Įstatymas):

92 straipsnis – „2. Pirkimų politiką įgyvendina Viešųjų pirkimų tarnyba. 3. Pirkimų priežiūrą atlieka Viešųjų pirkimų tarnyba ir kitos valstybės institucijos pagal savo kompetenciją, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu įgalioti Europos Sąjungos ar atskirų valstybių finansinę paramą administruojantys viešieji juridiniai asmenys pagal savo kompetenciją. [...]“;

93 straipsnis – „1. Viešųjų pirkimų tarnyba – valstybės biudžetinė įstaiga, veikianti pagal šį ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymus, tarptautinius įsipareigojimus, savo nuostatus ir

finansuojama iš valstybės biudžeto. [...]. 5. Viešųjų pirkimų tarnyba priima sprendimus savarankiškai ir nešališkai“;

95 *straipsnis* – „1. Viešųjų pirkimų tarnyba atlieka šias funkcijas: [...] 2) vykdo šio įstatymo ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų pažeidimų prevenciją, prižiūri, kaip laikomasi šių teisės aktų reikalavimų, įskaitant šių teisės aktų reikalavimus vykdant pirkimo sutartis ir šio įstatymo 10 straipsnyje nurodytus vidaus sandorius; [...] 2. Viešųjų pirkimų tarnyba turi teisę: 1) savarankiškai pasirinkti tikrinimo objektą, būdą, mastą ir laiką; [...]“

8.4. **Viešųjų pirkimų bei viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių atrinkimo vertinimui ir perkančiųjų organizacijų atrinkimo tikrinimui procedūrų tvarkos aprašo** (Aprašas), patvirtinto Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2016 m. sausio 11 d. įsakymu Nr. 1S-4 (galiojusio iki 2017 m. lapkričio 3 d.):

4 *punktas* – „Pirkimų bei sutarčių atrinkimo vertinimui ir perkančiųjų organizacijų atrinkimo tikrinimui tikslai: 4.1. užtikrinti identifikuotų didžiausios rizikos sričių, kuriose galimi dažniausi Įstatymo ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų pažeidimai, kontrolę; 4.2. didinti pirkimų bei sutarčių vykdymo kontrolės sistemos efektyvumą“;

7 *punktas* – „RVS skyrius [Rizikos valdymo ir statistikos skyrius] atrenka: 7.1. pirkimus neplaniniam sisteminiam pirkimų vertinimui, analizuodamas VPRV IS [Viešųjų pirkimų rizikos valdymo informacinės sistemos] suformuotą vertinimui atrenkamų pirkimų sąrašą pagal VPRV IS kaupiamą informaciją; 7.2. pirkimus neplaniniam operatyviam pirkimų vertinimui, analizuodamas: 7.2.1. VPRV IS suformuotą vertinimui atrenkamų pirkimų sąrašą pagal pranešimus apie galimai perkančiųjų organizacijų padarytus Įstatymo pažeidimus, vykdant pirkimų procedūras; [...]“;

8 *punktas* – „Pirkimai neplaniniam sisteminiam ir neplaniniam operatyviam pirkimų vertinimui pagal Aprašo 7.1 ir 7.2.1 punktuose nustatytą informaciją bei sutartis neplaniniam sutarčių vertinimui pagal Aprašo 7.3 punkte nustatytą informaciją atrenkami pagal rizikos įverčius, jei pirkimui ar sutarčiai VPRV IS suformuoja rizikos profilį, priešingu atveju – ekspertinio rizikos vertinimo būdu“;

13 *punktas* – „Tarnybos RVS skyrius, apibendrinęs informaciją apie per praėjusią savaitę rizikos įverčiais ir (arba) ekspertinio rizikos vertinimo būdu įvertintų pirkimų ir sutarčių rizikos lygį, atrenka didžiausią rizikos lygį per savaitę turinčius pirkimus ir sutartis neplaninio sisteminio pirkimų įvertinimo, neplaninio operatyvaus pirkimų įvertinimo ir neplaninio sutarčių vertinimo sąrašuose [...]“;

27 *punktas* – „RVS skyrius, gavęs pranešimus dėl galimų Įstatymo pažeidimų, atlikęs rizikos vertinimą, ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo pranešimo gavimo Tarnyboje dienos parengia raštą pareiškėjui, informuodamas apie vertinimui atrinktą / neatrinktą pirkimą ar sutartį, kuri pasirašo Tarnybos direktorius ar jo įgaliotas asmuo. Tarnybos direktorius pranešimo nagrinėjimo terminą gali pratęsti, bet ne ilgiau kaip 10 darbo dienų.“

Tyrimo išvados

9. Pareiškėjas kreipėsi į Seimo kontrolierių dėl Tarnybos pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus jo pranešimus apie UAB „A“ ir Savivaldybės administracijos padarytus Įstatymo pažeidimus.

10. Vadovaujantis Įstatymu (šios pažymos 8.3 punktas) 92 straipsnio 2 ir 3 dalimis, Tarnyba yra viešųjų pirkimų politiką įgyvendinanti ir pirkimų priežiūrą atliekanti institucija, kuri, vadovaujantis 95 straipsniu, be kita ko, vykdo Įstatymo ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų pažeidimų prevenciją bei prižiūri, kaip laikomasi šių teisės aktų reikalavimų. Seimo kontrolierius pažymi, kad, vadovaudamasi 93 straipsnio 5 dalimi, Tarnyba priima sprendimus savarankiškai ir nešališkai, o vadovaudamasi 95 straipsnio 2 dalimi Tarnyba turi teisę savarankiškai pasirinkti

tikrinimo objektą, būdą, mastą ir laiką.

Remiantis Aprašo (šios pažymos 8.4 punktas) 4 punkto nuostatomis, pirkimų bei sutarčių atrinkimo vertinimui ir perkančiųjų organizacijų atrinkimo tikrinimui tikslai yra užtikrinti identifiкуotų didžiausios rizikos sričių, kuriose galimi dažniausi Įstatymo ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų pažeidimai, kontrolę, bei didinti pirkimų bei sutarčių vykdymo kontrolės sistemos efektyvumą. Kaip nurodyta Aprašo 7.1 ir 7.2.1 punktuose, Tarnybos Rizikos valdymo ir statistikos skyrius atrenka viešuosius pirkimus neplaniniam operatyviam pirkimų vertinimui, analizuodamas Viešųjų pirkimų rizikos valdymo informacinės sistemos, t. y. statistikos, suformuotą vertinimui atrenkamų pirkimų sąrašą pagal pranešimus apie galimai perkančiųjų organizacijų padarytus Įstatymo pažeidimus, vykdant pirkimų procedūras. Remiantis Aprašo 8 punkto nuostatomis, viešieji pirkimai neplaniniam sisteminiam ir neplaniniam operatyviam pirkimų vertinimui pagal Aprašo 7.1 ir 7.2.1 punktuose numatytą informaciją atrenkami pagal rizikos įverčius, jei pirkimui ar sutarčiai viešųjų pirkimų rizikos valdymo informacinė sistema suformuoja rizikos profilį, priešingu atveju – ekspertinio rizikos vertinimo būdu.

Pažymėtina, kad, vadovaujantis Aprašu, Tarnybos Rizikos valdymo ir statistikos skyrius, gavęs asmenų pranešimus dėl galimų Įstatymo pažeidimų, atlikęs rizikos vertinimą, ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo pranešimo gavimo Tarnyboje dienos parengia raštą pareiškėjui, informuodamas apie vertinimui atrinktą / neatrinktą pirkimą arba sutartį, kurį pasirašo Tarnybos direktorius arba jo įgaliotas asmuo. Tarnybos direktorius pranešimo nagrinėjimo terminą gali pratęsti, bet ne ilgiau kaip 10 darbo dienų.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad ir VAI (šios pažymos 8.2 punktas) 36¹ straipsnyje nustatyta, kad ūkio subjektų veiklos priežiūra – viešojo administravimo subjektų veikla, skirta teikti metodinę pagalbą ūkio subjektams, prižiūrėti, kaip ūkio subjektai laikosi įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų, kontroliuoti, ar tinkamai tuos reikalavimus vykdo, ir įgyvendinti kitas priemones, užtikrinančias tinkamą teisės aktų reikalavimų laikymąsi ir užkertančias kelią žalai teisės normų saugomoms vertybėms atsirasti. Ūkio subjektų veiklos priežiūra, be kita ko, apima ūkio subjektų veiklos patikrinimus bei teisės aktų nustatyta tvarka gautos informacijos apie ūkio subjektų veiklą vertinimą.

VAI 36² straipsnio 1 dalies 7 punkte įtvirtinta, kad ūkio subjektų veiklos priežiūra atliekama vadovaujantis *rizikos vertinimo* principu, reiškiančiu, kad priežiūrą atliekančių subjektų veiksmai pirmiausia nukreipiami didžiausios rizikos atvejams šalinti, riziką siejant su žalos teisės normų saugomoms vertybėms atsiradimo tikimybe ir šios žalos dydžiu bei mastu.

11. Iš skundo turinio, Tarnybos pateiktos informacijos bei papildomų dokumentų nustatyta, kad Pareiškėjas 2017 m. rugpjūčio 6 d. kreipėsi į Tarnybą (pranešimas Tarnyboje gautas 2017 m. rugpjūčio 7 d.), prašydamas įvertinti UAB „A“ veiksmus, atliekant viešuosius pirkimus Nr. [...] ir Nr. [...]. Tarnyba 2017 m. rugpjūčio 5 d. raštu (t. y. praėjus 20 darbo dienų nuo Pareiškėjo pranešimo gavimo dienos) Pareiškėją informavo, kad kreipėsi į perkančiąją organizaciją UAB „A“ dėl informacijos gavimo, todėl Pareiškėjo pranešimo, susijusio su UAB „A“ veiksmais, atliekant viešuosius pirkimus Nr. [...] ir Nr. [...], nagrinėjimo terminas pratęsiamas iki 2017 m. rugsėjo 19 dienos. Atsižvelgdama į Pareiškėjo pranešimą ir įvertinusi gautą informaciją, Tarnyba 2017 m. rugsėjo 18 d. raštu (t. y. praėjus 10 darbo dienų nuo informacijos apie pranešimo nagrinėjimo termino pratęsimą pateikimo Pareiškėjui dienos) Pareiškėją informavo, kad, vadovaujantis Aprašo 13 punkto nuostatomis, Tarnybos Rizikos valdymo ir statistikos skyrius, apibendrinęs informaciją apie per praėjusią savaitę rizikos įverčiais ir (arba) ekspertinio rizikos vertinimo būdu įvertintų pirkimų ir sutarčių rizikos lygį, atrenka didžiausią rizikos lygį per savaitę turinčius pirkimus, ir atsakyme Pareiškėjui paaiškino, kad pirkimai Nr. [...] ir Nr. [...] nebuvo atrinkti vertinti.

12. Tyrimo metu taip pat nustatyta, kad Tarnyba gavo Pareiškėjo 2017 m. rugpjūčio

21 d. kreipimąsi, kuriuo buvo skundžiami kitos perkančiosios organizacijos – Savivaldybės administracijos – veiksmai, vykdant pirkimą Nr. [...]. Tarnyba įvertino Pareiškėjo pateiktą informaciją ir 2017 m. rugsėjo 12 d. raštu (t. y. praėjus 16 darbo dienų nuo pranešimo gavimo dienos) Pareiškėją informavo, kad pirkimas nebuvo atrinktas vertinti. Pareiškėjas 2017 m. spalio 3 d. raštu pakartotinai kreipėsi į Tarnybą dėl pirkimo Nr. [...] įvertinimo. Tarnyba pakartotinai įvertino šio pirkimo rizikos lygį ir 2017 m. spalio 13 d. raštu (t. y. praėjus 8 darbo dienoms nuo Pareiškėjo pranešimo gavimo dienos) informavo Pareiškėją, kad šis pirkimas nebuvo atrinktas įvertinti.

13. Tarnyba Seimo kontrolieriui paaiškino, jog visi Tarnyboje gauti pranešimai apie galimus Įstatymo pažeidimus, nepriklausomai nuo pranešimo pateikimo formos, pirkimo būdo, vertės ar kitų aplinkybių, atidžiai įvertinami ir išnagrinėjami, tačiau atlikti tolesniems kontrolės veiksams perduodami aukščiausią rizikos lygį turintys pirkimai / sutartys. Tarnyba taip pat informavo, kad Pareiškėjo skunde minimi pirkimai nebuvo atrinkti vertinimui, nes 34-ąją, 35-ąją ir 40-ąją savaites tolesniems kontrolės veiksams buvo perduoti viešieji pirkimai, įvertinti aukštesniais ekspertiniais rizikos vertinimo balais, nei Pareiškėjo pranešimuose minimi pirkimai (šios pažymos 6.9 ir 6.10 punktai).

14. Įvertinus tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Tarnyba pagal kompetenciją atliko Pareiškėjo 2017 m. rugpjūčio 6 d., 2017 m. rugpjūčio 21 d. ir 2017 m. spalio 3 d. pranešimuose nurodytų pirkimų rizikos vertinimą ir, atsižvelgiant į vertinimo rezultatus, vadovaudamasi Įstatymo suteikta teise savarankiškai pasirinkti tikrinimo objektą, būdą, mastą bei laiką, priėmė sprendimą dėl pirkimų vertinimo tikslingumo bei teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais informavo apie tai Pareiškėją. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Tarnyba visuose savo raštuose, kuriuose Pareiškėjui buvo pateikta informacija apie Tarnybos sprendimą neatrinkti pirkimų įvertinimui (t. y. 2017 m. rugsėjo 12 d., 2017 m. rugsėjo 18 d. bei 2017 m. spalio 13 d.) Pareiškėjui išaiškino tokių savo sprendimų apskundimo tvarką.

Įvertinus tai, kas išdėstyta, Tarnybos pareigūnų veiksmuose, nagrinėjant Pareiškėjo prašymus dėl UAB „A“ ir Vilniaus miesto savivaldybės administracijos vykdytų pirkimų vertinimo, piktnaudžiavimo ir biurokratizmo požymių neįžvelgtina, todėl Pareiškėjo skundas atmestinas.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

15. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, nusprendžia X skundą dėl Viešųjų pirkimų tarnybos pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus Pareiškėjo pranešimus apie UAB „A“ ir Vilniaus miesto savivaldybės administracijos padarytus Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimus, atmesti.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas